

О.Г. Трембовецький, А.В. Братко, Д.Ю. Гулеватий

*Національна академія Державної прикордонної служби України
ім. Б. Хмельницького, Хмельницький*

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ СИЛ ТА ЗАСОБІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІЙ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Ефективний розвиток військової сфери України в майбутньому вбачається можливим за умови інтеграції усіх військових формувань держави в об'єднану конструкцію з подальшим її перетворенням на цілісну систему. При цьому особливу увагу варто приділяти створенню єдиних підсистем забезпечення її життєдіяльності. Мінливість та невизначеність сучасної геополітичної обстановки в глобальному і регіональному масштабах висуває нові вимоги до забезпечення національної безпеки України та адекватності її воєнно-політичної моделі викликам сьогодення. Важливим моментом у визначенні напрямку розвитку Державної прикордонної служби України є визначення її ролі й місця в системі національних інтересів України. У дослідженні надано рекомендації щодо розвитку сил та засобів Державної прикордонної служби України для проведення заходів в умовах проведення операції Об'єднаних сил.

Ключові слова: державний кордон, ризик, виклик, загроза, національна безпека України, операція Об'єднаних сил.

Вступ

Постановка проблеми. На жаль, в Україні існує певна невідповідність оборонної політики держави реаліям безпеки євро азійського регіону, про що свідчить, зокрема, сьогоденний стан одного з основних її інструментів – Державної прикордонної служби України (далі ДПСУ) як елемента забезпечення безпеки держави від зовнішніх ворогів. Така ситуація пояснюється низкою факторів, що виникли в процесі взаємовпливу українського державотворення та в цілому політичної системи держав з якими має спільні кордони України.

Важливим моментом у визначенні напрямку розвитку ДПСУ є визначення її ролі й місця в системі національних інтересів України. Йдеться про необхідність розбудови держави та її інститутів не під конкретні особистості (групи), а під сформовані цілі й завдання, які впливають з чітко артикульованих національних інтересів.

Неконкретність проголошених пріоритетів розвитку українського суспільства залишається головною проблемою державотворення і національної безпеки. Наприклад програми щодо реформування ДПСУ не завжди носять завершений характер, а здебільшого завершуються розробленням нових або носять формальне завершення.

На підставі аналізу останніх наукових досліджень і публікацій можна дійти висновку, що питання ефективного розвитку Державної прикордонної служби України як правоохоронного органу спеціального призначення є актуальним як для науковців відомства, так і для фахівців державного і військового управління країни [1].

Отже, ДПСУ на сучасному етапі розвитку потребує принципово нових підходів в розв'язанні існуючих проблем та науково обґрунтованої стратегії подальшого розвитку та реформування дійсно в правоохоронний орган спеціального призначення Європейського зразку. Тим більше, що нормативно-правові основи розробки були закладені ще в 2004 році Законом України “Про організацію оборонного планування”, який, крім усього іншого, передбачає узгодження перспектив розвитку як ЗСУ так й інших військових формувань Державною програмою розвитку [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань, щодо забезпечення національної безпеки України займалися такі науковці як Назаренко В.О., Косевцов В.О., Олексієнко Б.М., Серватюк В.М., Катеринчук І.С. Однак в дослідженні пропонується розглянути питання та надати рекомендації щодо створення умов для прогресивного розвитку сил та засобів Державної прикордонної служби України для проведення заходів в умовах проведення операції Об'єднаних сил із відсічі та стримування збройної агресії Росії на Донбасі.

Мета статті – надати рекомендації щодо розвитку сил та засобів Державної прикордонної служби України для проведення заходів в умовах проведення операції Об'єднаних сил.

Виклад основного матеріалу

Для розв'язання зазначених питань, перш за все, необхідно:

встановити мінімально допустимий рівень воєнної безпеки України та законодавчо його закріпити;

визначити співвідношення економічної доцільності та інтересів воєнної безпеки України, прийняти необхідне політичне рішення;

відмовитись від практики вибіркового форсування окремих напрямів розвитку чи оптимізації при низьких темпах усього процесу;

подолати відставання нормативно-правового супроводження від реальних процесів розвитку військової сфери України.

Відповідно, ключовими напрямками розвитку ДПСУ на найближчу перспективу доцільно визначити:

досягнення параметрів, які за своїми кількісно-якісними показниками спроможні своєчасно і ефективно виконувати покладені на неї завдання;

формування нормативно-правового поля, адекватного реаліям внутрішньо- та зовнішньополітичної обстановки;

створення умов для прогресивного розвитку ДПСУ в цілому;

забезпечення належного фінансово-економічного супроводу намічених цілей.

Як показав досвід проведення операції Об'єднаних сил (далі ООС) та антитерористичної операції (далі АТО) на території Донецької та Луганської областей, напрямом демілітаризації ДПСУ з військового органу мав помилковий та невиправданий характер. Однак її перетворення на невійськове формування не знімає з порядку денного питання протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам воєнного характеру. Навпаки, активізація тероризму, загострення внутрішніх протиріч наявності збройної агресії зі сторони РФ та загрози повномасштабного збройного вторгнення тільки актуалізує його. Реалії демонструють необхідність безпосередньої участі ДПСУ у вирішенні цих проблем. Та й можливе загострення етнічних, соціальних, економічних, політичних протиріч і вірогідність їх ескалації до збройного конфлікту також передбачає вирішення цієї проблеми силовими методами.

Наступна закономірність впливає з необхідності залучення підрозділів ДПСУ до виконання специфічних завдань під час стабілізації обстановки у постконфліктний період (роззброєння незаконно створених воєнізованих формувань, виявлення та захоплення їх лідерів, ліквідація масового безладу, надання допомоги місцевій владі, вирішення гуманітарних питань тощо).

І нарешті – міжвідомча інтеграція, яка безпосередньо диктується сучасними вимогами ведення збройної боротьби. Як свідчить досвід, проведення воєнних акцій та операцій потребує високого рівня взаємодії відомства з підрозділами ЗСУ, НГУ іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами. Особливо слід звернути увагу на специ-

фічні окремі цивільні організації, насамперед створені військово-цивільних адміністрації в районі ООС. Не слід виключати громадські, волонтерські організації.

Традиційно в системі воєнної безпеки України ДПСУ відводиться реалізація функцій зовнішньої спрямованості. Ґрунтуючись на нормативно-правових засадах воєнної політики України та враховуючи її оборонний характер, слід вважати базовою функцією ДПСУ – охорону та захист державного кордону.

Захист суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності повністю визначає обов'язки ДПСУ [3]. Крім цього, на підрозділи ДПСУ спільно з ЗСУ покладається завдання з охорони повітряного і підводного простору в межах територіального моря України.

Отже, основними завданнями ДПСУ при загрозі збройного конфлікту мають бути:

участь у забезпеченні стримування збройної агресії проти України та відсічі її;

забезпечення недоторканності повітряного, надводного і підводного простору в межах територіального моря України.

Крім вказаного, враховуючи наявність внутрішньополітичних дестабілізуючих факторів і можливість їх ескалації, а також актуалізацію тероризму, на ДПСУ покладаються додаткові специфічні завдання:

запобігання терористичним актам та участь в антитерористичних операціях;

участь у локалізації та нейтралізації внутрішньодержавних збройних конфліктів;

участь в операціях багатонаціональних сил, які створюються за рішенням Ради Безпеки ООН для запобігання воєнним конфліктам та їх розв'язання.

Підрозділи ДПСУ можуть також залучатися до інших заходів згідно з чинним законодавством у межах, визначених указами Президента України, які затверджуються Верховною Радою України.

Розвиток ДПСУ (враховуючи воєнно-політичну ситуацію та нинішні можливості держави) здійснюється за принципом оборонної достатності, шляхом створення невеликих за чисельністю, економічно не-обтяжливих, добре озброєних, боездатних, мобільних, придатних до швидкого розгортання поліфункціональних сил, спроможних зробити гідний вклад у забезпечення регіональної та глобальної безпеки.

Аналіз застосування подібних підрозділів у більш ніж піввіковий період у різних країнах світу свідчить про те, що вони спроможні виконувати досить складні завдання, на вирішення яких потрібно витратити значно більше звичайних сил і засобів [4].

Результати аналізу наслідків порушення Росією суверенітету і територіальної цілісності України,

збройної агресії, анексії Криму, дій зі дестабілізації суспільно-політичної обстановки у східних та південних регіонах нашої держави і розгортання поблизу українського кордону угруповань російських збройних сил спонукають до серйозного перегляду організаційної будови ДПСУ. При цьому необхідно переглянути:

оцінки воєнно-політичної обстановки, тенденцій її подальшого розвитку та нових зовнішніх і внутрішніх воєнних загроз;

джерела, масштаб та характер можливої збройної агресії проти нашої держави чи збройного конфлікту всередині неї;

місце та задачу під час участі у відсічі збройної агресії;

напрями підготовки до здійснення охорони та захисту державного кордону оборони, захисту конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості держави;

пріоритети і напрями подальшого розвитку ДПСУ.

Відомо, що у минулому оновлення засад воєнної політики відбувалося за послідовною довготривалою процедурою, яка розпочиналася зміною Верховною Радою України певних законодавчих засад внутрішньої і зовнішньої політики нашої державі. Для прикладу, у 2010 році, замість раніше проголошеного курсу на євроатлантичну та європейську інтеграцію, пріоритетом було визначено позаблокову політику і курс на інтеграцію до Євросоюзу.

Потім відповідним чином уточнювалися та Президентом України затверджувалися Стратегія національної безпеки і Воєнна доктрина України. На їх підставі протягом майже 1–2 років здійснювався Оборонний огляд, за підсумками якого Главою держави схвалювався Стратегічний оборонний бюлетень України і лише потім опрацьовувалися та затверджувалися Концепція реформування і розвитку ДПСУ та відповідна Державна цільова програма.

Верховна Рада України 8 червня 2017 року, законодавчо закріпила пріоритетність членства України в НАТО для зовнішньополітичного курсу країни.

Документ передбачає, що тепер однією з основ зовнішньої політики буде поглиблення співпраці України з НАТО з метою отримання членства в організації. Цим документом було внесено відповідні зміни в закони Про основи внутрішньої й зовнішньої політики” і “Про основи національної безпеки”.

Але, сам факт лише проголошення того чи іншого курсу зовнішньої політики щодо НАТО суттєво не впливає на обороноздатність держави. Підтвердженням такого висновку є негативний досвід російсько-грузинської війни 2008 року та агресії Росії проти нашої держави на Півдні та Сході України. Офіційне визначення Грузією курсу на вступ до

Альянсу, підкріплене позитивними результатами відповідного всенародного референдуму, або дотримання Україною політики позаблоковості жодним чином не забезпечили захист їх суверенітету і територіальної цілісності, не завадили російській агресії та анексії частин територій обох цих держав.

Тому у середньостроковій перспективі при підготовці оборони та відсічі можливого другого етапу російської збройної агресії ДПСУ може розраховувати виключно на боєздатність вже існуючих підрозділів.

Також, слід визначити, що у середньостроковій перспективі досить ймовірно є подальша збройна агресія Росії проти України, в результаті якої можуть виникнути повномасштабні військові дії. Вітчизняні та іноземні політики, військові керівники, зокрема НАТО, наукові установи і експерти прогнозують широкий спектр можливих сценаріїв такої війни.

Найбільш масштабний та небезпечний з них пов'язаний із агресією і вторгненням російських військ, не виключено під виглядом псевдомиротворчих сил, до Харківської, Луганської, Запорізької, Дніпропетровської, Херсонської, Миколаївської та Одеської областей. Це, серед іншого, матиме на меті:

створення сухопутних та повітряних коридорів до Криму і Придністровського сегменту;

незалежне від України забезпечення Криму електроенергією, газом та дніпровською водою;

позбавлення нашої держави провідних підприємств авіабудівної, ракетобудівної, космічної, приборобудівної, судно- та авіадвигунобудівної, автомобільної, суднобудівної та іншої промисловості, у тому числі воєнної;

перетворення України з морської на виключно сухопутну країну тощо.

У середньостроковій перспективі підготовка ДПСУ до оборони повинна передбачати протидію зазначеним воєнним загрозам і відсічі згаданої агресії. Одночасно підрозділи ДПСУ змушені будуть постійно залучатися до участі спільно з іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами у проведенні ООС та ліквідації (локалізації, нейтралізації) інспірованих із-зовні збройних конфліктів всередині держави за участю незаконних збройних сепаратистських формувань, а також російських диверсійно-розвідувальних груп.

Без відновлення усіма гілками державної влади України нормального функціонування правоохоронних, розвідувальних та контррозвідувальних органів, пришвидшення формування Національної гвардії, забезпечення належної роботи місцевої влади, патріотичної підтримки переважною частиною населення – дії підрозділів ДПСУ щодо посилення

оборони держави і, особливо, боротьби з озброєними терористами та сепаратистами залишатимуться неефективними і нагадуватимуть боротьбу партизанських загонів у глибокому тилу противника, на ворожій території.

Досі залишаються неврегульованими правові питання щодо застосування бойових підрозділів ДПСУ їх зброї і бойової техніки при захисті конституційного ладу, територіальної цілісності та недоторканості держави, проведенні антитерористичних операцій, забезпеченні надзвичайного стану тощо як під час збройного конфлікту так й у мирний час. Тому постає необхідність внесення відповідних змін у законодавство.

Поряд з цим, необхідно врахувати, що підрозділи ДПСУ неспроможні, з різних причин, протидіяти незаконним формуванням озброєних терористів та сепаратистів без відповідної допомоги підрозділів Збройних Сил України.

Для його вирішення доцільно, зокрема, передбачити у проекті нової Конституції положення стосовно покладання на Збройні Сили України функцій не лише із забезпечення оборони держави, а й їх участі у захисті конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості України.

Уточнення пріоритетів та напрямів розвитку ДПСУ повинно здійснюватися, насамперед, з урахуванням зміни масштабу та характеру воєнних загроз національним інтересам України і збільшення кількості функцій, які вони виконуватимуть у військовий час.

Так, зокрема, другий етап ймовірної російської агресії матиме великий просторовий масштаб - від Луганська до Одеси та від Харкова до Херсону. Вона одночасно здійснюватиметься із суходолу, моря (морські десанти) та повітря (повітряні десанти) силами від 20 до 50 тис. військових, сотень бойових літаків та вертольотів, десятків кораблів. Виконання ДПСУ завдань із захисту кордонів держави від такої агресії, яка матиме масштаб і характер локальної війни, а також інші фактори дають підстави для збільшення загальної чисельності особового складу та кількості їх озброєння і військової техніки та насамперед їх якості у відповідності до розвитку сучасних засобів збройної боротьби. Але, цю загальну чисельність необхідно встановлювати з урахуванням існування Національної гвардії України, покладення на неї завдань щодо участі у взаємодії зі Збройними Силами у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Особлива увага у системі протиповітряної оборони має бути надана силам та засобам боротьби з вертольотами противника. Саме їм відводиться го-

ловна роль у забезпеченні не лише вогневої підтримки дій російських сухопутних сил, але й у проведенні, спільно із військово-транспортною авіацією, десантних операцій із захоплення адміністративних центрів, державних будівель, військових об'єктів, аеродромів, портів, залізничних вузлів, мостів та інших важливих об'єктів національної економіки та інфраструктури противника.

В організації системи оборони з морського південного напрямку необхідно передбачити розгортання у короткостроковій перспективі протикорабельних ракетних комплексів наземного, корабельного і авіаційного базування для боротьби із надводним флотом противника, особливо його морськими десантами на переході морем. Предметом обговорення має стати питання щодо збільшення у складі ВМС України Сил берегової оборони, як основи оборони баз ВМС у Херсоні, Миколаєві, Одесі, Ізмаїлі та інших морських портів від можливих дій російських морських десантів, сили та засоби яких нарощуються у Криму.

Важливим пріоритетом розвитку ДПСУ є забезпечення її належної підготовки до виконання завдань за призначенням. При цьому слід зосередити увагу на опрацюванні теорії та практики організації і ведення мобільної оборони, особливо у населених пунктах, у тому числі в нічних умовах.

Для удосконалення системи підготовки необхідно:

- оптимізувати структуру, удосконалити складові частини, форми та методи підготовки;

- змінити порядок використання навчальної матеріально-технічної бази, утворити потужний навчальний центр, оснащений сучасними комп'ютерними моделюючими системами, тренажерними комплексами та обладнанням;

- розробити стандарти підготовки та переліки завдань підрозділів, військових частин, органів військового управління;

- запровадити нову систему самооцінки та оцінки підрозділів, військових частин після завершення відпрацювання комплексу завдань з підготовки;

Враховуючи досвід ООС та АТО в необхідності, як застосування безпілотних літальних апаратів, так й боротьби з ними, перспективною буде система підготовки фахівців із застосування та експлуатації безпілотних авіаційних комплексів яка повинна включати дві складові:

- систему підготовки із застосування та експлуатації безпілотних авіаційних комплексів тактичного рівня (поля бою);

- систему підготовки із застосування та експлуатації безпілотних авіаційних комплексів оперативного-тактичного, оперативного та стратегічного рівня.

Функціонування системи підготовки фахівців із застосування та експлуатації безпілотних авіаційних комплексів повинно регламентуватися відповідними нормативно-правовими документами та бути спрямоване на якісну підготовку потрібної кількості фахівців, спроможних ефективно виконувати штатні завдання за призначенням кожного типу безпілотної авіації у сучасних умовах ведення збройної боротьби.

При цьому, потрібно враховувати специфіку підготовки фахівців експлуатації та управління тактичними, оперативнотактичними, оперативними та стратегічними безпілотними авіаційними комплексами.

Поряд з цим, необхідно готувати підрозділи ДПСУ до участі у проведенні спільно із ЗСУ, Національною гвардією України та Службою безпеки України у загрозований період та на начальному етапі воєнного конфлікту спеціальних операцій зі знешкодження сил спеціальних операцій противника, терористичних та інших незаконних збройних формувань.

Особливу увагу слід приділити розвитку факторів, що впливатимуть на мотивацію до військової служби в ДПСУ.

Одним із головних пріоритетів розвитку ДПСУ залишатиметься їх оснащення модернізованим та новітнім озброєнням і військовою технікою. Але на жаль досі поза увагою держави залишаються питання забезпечення наших солдатів, сержантів та офіцерів необхідними для ведення бою сучасною екіпіровкою, бойовим спорядженням, засобами розвідки, зв'язку, навігації, життєзабезпечення тощо.

Тому переозброєння ДПСУ необхідно було б здійснювати за двома напрямками.

Перший з них повинен передбачати спрямування у короткостроковій перспективі основних зусиль та переважної частки наявних ресурсів на оснащення:

кожного що вже перебуває в районі ООС сучасним комплектом індивідуальної екіпіровки, необхідним йому для ведення бою (захисним шоломом, бронезилетом, комплектом бойового спорядження, у тому числі для дій у ночі, засобами закритого зв'язку, навігації, розвідки та життєзабезпечення, медикаментами, продуктами, плащами, спальними мішками, палатками тощо);

підрозділи сучасними броньованими автомобілями класу MRAP (Mine Resistant Ambush-Protected, типу "Трітон" та "КрАЗ", призначеними для перевезення особового складу, спорядження та обладнання у районах бойових дій, виконання завдань вогневої підтримки, управління тощо), бронетранспортерами (типу БТР-4), протитанковими та переносними протиповітряними ракетними комплексами, засобами розвідки, закритого зв'язку, управління, навігації, життєзабезпечення тощо;

Другий напрям матиме на меті забезпечення у середньо- та довгостроковій перспективі оснащення ДПСУ новітніми засобами розвідки, автоматизованими системами управління підрозділами в ході ведення бою.

При цьому варто жорстко дотримуватися наступної пріоритетності придбання необхідного для ДПСУ озброєння та військової техніки:

виготовлені або модернізовані підприємствами вітчизняної воєнної промисловості;

запропоновані нашими іноземними партнерами у сфері військово-технічного співробітництва:

на безоплатній основі за програмами воєнної допомоги, зокрема, за американськими програмами FMS/FMF;

в оренду/лізинг, у тому числі із забезпеченням військового аутсорсинга;

за офсетними (компенсаційними) програмами;

разом із виділенням кредиту на їх закупівлю;

на звичайній оплатній основі.

Важливим пріоритетом має стати подальше активне впровадження європейських норм та принципів у функціонуванні ДПСУ.

При удосконаленні кадрового та морально-психологічного забезпечення ДПСУ необхідне впровадження сучасних принципів і підходів у кадровій політиці, забезпечення ефективного управління кар'єрою військовослужбовців, удосконалення структури та оптимізація чисельності кадрових підрозділів в регіональних управліннях.

Передбачається привести у відповідність до потреб ДПСУ та відповідних показників прикордонних відомств провідних європейських держав співвідношення категорій особового складу, насамперед офіцерського.

Комплектування посад офіцерського складу здійснювати, зокрема, за рахунок осіб, які завершили навчання у вищих навчальних закладах та пройшли військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу.

Необхідно поступово сформувати професійний сержантський склад, який у перспективі виконуватиме частину функцій, пов'язаних із роботою з особовим складом, що сприятиме зміцненню військової дисципліни та викоріненню негативних явищ у військових колективах.

Служба в резерві передбачатиме можливість залучення резервістів до виконання завдань у мирний час, у тому числі і під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру. Комплектування ДПСУ доцільно здійснювати за змішаним екстериторіальним принципом.

З метою удосконалення та підвищення ефективності морально-психологічного забезпечення передбачається:

підвищити ефективність соціально-психологічної роботи, забезпечити якісний професійно-психологічний відбір, військово-патріотичне, духовне виховання особового складу та соціально-психологічний супровід військової служби;

впровадити інноваційні інформаційні технології виховання.

Слід також переглянути обсяги та створити необхідні військові й оперативні непорушні запаси боєприпасів, паливно-мастильних матеріалів, продовольства, речового та іншого військово-технічного майна.

Складним та витратним є завдання створення належної інфраструктури у шойно створених підрозділах.

Висновки

Таким чином в дослідженні надано рекомендації щодо розвитку сил та засобів Державної прикордонної служби України для проведення заходів в умовах проведення операції Об'єднаних сил, а саме:

визначено ключові напрямки розвитку ДПСУ на найближчу перспективу;

визначено основні завданнями ДПСУ при загрозі збройного конфлікту;

враховуючи наявність внутрішньополітичних дестабілізуючих факторів і можливість їх ескалації, а також актуалізацію тероризму, на ДПСУ визначено додаткові специфічні завдання;

необхідність створення невеликих за чисельністю, економічно необтяжливих, добре озброєних, боедатних, мобільних, придатних до швидкого розгортання поліфункціональних сил, спроможних зробити гідний вклад у забезпечення регіональної та

глобальної безпеки;

в результаті порушення Росією суверенітету і територіальної цілісності України, збройної агресії, анексії Криму, дій зі дестабілізації суспільно-політичної обстановки у східних та південних регіонах нашої держави і розгортання поблизу українського кордону угруповань російських збройних сил є необхідність переглянути організаційну будову ДПСУ;

необхідність уточнення пріоритетів та напрямів розвитку ДПСУ з урахуванням зміни масштабу та характеру воєнних загроз національним інтересам України і збільшення кількості функцій, які вони виконуватимуть у військовий час;

визначено два напрями переозброєння ДПСУ на середньо- та довгострокову перспективу;

необхідність оснащення модернізованим та новітнім озброєнням і військовою технікою підрозділів ДПСУ в районі проведення ООС;

необхідність удосконалення системи підготовки фахівців із застосування, експлуатації та управління тактичними, оперативними, оперативно-тактичними, оперативними та стратегічними безпілотними авіаційними комплексами та боротьби з ними;

необхідність впровадження європейських норм та принципів у функціонуванні ДПСУ;

необхідність удосконалення кадрового та морально-психологічного забезпечення ДПСУ, впровадження сучасних принципів і підходів у кадровій політиці, забезпечення ефективного управління кар'єрою військовослужбовців, удосконалення структури та оптимізація чисельності кадрових підрозділів в регіональних управліннях.

Список літератури

1. Деркач А.Л. Про реформу Збройних Сил України [Електронний ресурс] / А.Л. Деркач. – Режим доступу: <http://www.derkach.com.ua>.
2. Закон України “Про організацію оборонного планування” // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2005. – № 4. – С. 1-97.
3. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня 2003 року № 661-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 19.
4. Братко А.В. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання резервів в оперативно – службовій діяльності / А.В. Братко, О.О. Михайлюк // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки. – Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2013. – № 1(59). – С. 57-63.
5. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – С. 361.
6. Городнов В.П. Основные требования к моделям служебно-боевых действий по охране государственной границы / В.П. Городнов, С.О. Дмитров, Ю.С. Паламарчук // Збірник наукових праць. – Хмельницький: Вид-во Нац. академії ДПСУ, 2003. – № 25. Ч. II. – С. 9-12.
7. Шамутило О.В. Методика прийняття рішення начальником прикордонного загону на охорону державного кордону / О.В. Шамутило. – Хмельницький, 2002. – 70 с.
8. Зайцев Ю.О. Методика прийняття рішення начальником відділу прикордонної служби на проведення спеціальних заходів / Ю.О. Зайцев. – Хмельницький, 2012 – 118 с.
9. Розробка рекомендацій по застосуванню сил та засобів Державної прикордонної служби України щодо протидії силам спеціальних операцій та незаконним збройним формуванням. Звіт про НДР (Шифр: Пошук-2ПВ). – Хмельницький, 2004. – 204 с.

10. Косевцов В.О. Національна безпека України: теорія, реальність і прогноз: моногр. / В'ячеслав Олександрович Косевцов. – К.: НІСД, 1999. – 101 с.
11. Косевцов В.О. Україна в системі військово-політичних відносин з сусідніми країнами: кількісний вимір / В.О. Косевцов, І.Ф. Бінько. – К.: НІСД, 1996. – 40 с.
12. Ліпикан В.А. Національна безпека України / В.А. Ліпикан. – К.: КНТ, 2009. – 576 с.

References

1. Derkach, A.L. (2018), “Pro reformu Zbroynykh Syl Ukrainy” [On the reform of the Armed Forces of Ukraine], available at: www.derkach.com.ua.
2. The Law of Ukraine (2005), “Pro orhanizatsiyu oboronnoho planuvannya” [On the organization of defense planning], *Supreme Council Bulletin (SCB)*, No. 4, pp. 1-97.
3. The Law of Ukraine (2003), “Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrainy vid 3 kvitnia 2003 roku № 661-IV” [The State Border Guard Service of Ukraine of 3 April 2003, no. 661-IV], *Supreme Council of Ukraine*, No. 27, article 19th.
4. Bratko, A.V. and Mykhayliuk, O.O. (2013), “Analiz vitchyznyanoho ta zarubizhnoho dosvidu vykorystannya rezerviv v operatyvno – sluzhbovii diyal’nosti” [Analysis of domestic and international experience in the use of resources in an operational and service activity], *Collection of scientific papers of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, No. 1(59), pp. 57-63.
5. The Law of Ukraine (2003), “Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy vid 19 chervnia 2003 r. № 964-IV” [On the Fundamentals of National Security of Ukraine of 19 June 2003, no. 964-IV], *Supreme Council of Ukraine*, No. 39, pp. 361.
6. Ghorodnov, V.P., Dmytrov, S.O. and Palamarchuk, Ju.S (2003), “Osnovnye trebovaniia k modeliam sluzhebno-boievykh deistviy po okhrane gosudarstvennoi ghranitsy” [Basic requirements for service-fighting models for the protection of the state border], *Zbirnyk naukovykh prats*, No. 25, Part II, pp. 9-12.
7. Shamutylo, O.V. (2002), “Metodyka pryynyattya rishennya nachal'nykom prykordonnoho zahonu na okhoronu derzhavnoho kordonu” [Methodology of decision making by the border guard detachment head on the protection of the state border], Khmelnytskyi, 70 p.
8. Zaitsev, Yu.O. (2012), “Metodyka pryynyattya rishennya nachal'nykom viddilu prykordonnoyi sluzhblly na provedennya spetsial'nykh zakhodiv” [Methodology of decision making by the head of the division of the border guard service for taking special measures], Khmelnytskyi, 118 p.
9. Report on research work (Code: Search-2PV) (2004), “Rozrobka rekomendatsiy po zastosuvanniu syl ta zasobiv Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy shchodo protydyi sylam spetsial'nykh operatsiy ta nezakonnym zbroynym formuvanniam” [Development of recommendations on the use of forces and means of the State Border Guard Service of Ukraine in countering the forces of special operations and illegal armed formations], Khmelnytskyi, 204 p.
10. Kosevtsov, V.O. (1999), “Natsional'na bezpeka Ukrainy: teoriya, real'nist' i prohnoz: monohrafiia” [National Security of Ukraine: Theory, Reality and Prognosis: monograph], NISD, Kyiv, 101 p.
11. Kosevtsov, V.O. and Binko, I.F. (1996), “Ukrayina v systemi viys'kovo-politychnykh vidnosyn z susidnimi krayinamy: kil'kysnyi vymir” [Ukraine in the System of Military-Political Relations with Neighboring Countries: Quantitative Measurement], NISS, Kyiv, 40 p.
12. Lipikan, V.A. (2009), “Natsional'na bezpeka Ukrainy: navchalnyi posibnyk” [National Security of Ukraine: tutorial], KNT, Kyiv, 576 p.

Надійшла до редколегії 29.08.2018

Схвалена до друку 16.10.2018

Відомості про авторів:

Трембовецький Олег Григорович

кандидат педагогічних наук доцент
начальник кафедри
Національної академії Державної
прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького,
Хмельницький, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-9487-853X>

Братко Артем Володимирович

кандидат військових наук
доцент кафедри
Національної академії Державної
прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького,
Хмельницький, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-5503-3318>

Information about the authors:

Oleg Trembovetskyj

Candidate of Pedagogical Sciences Associate Professor
Head of Department of National Academy
of the State Border Guard Service of Ukraine
named after B. Khmelnytsky,
Khmelnytsky, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9487-853X>

Artem Bratko

Candidate of Military Sciences
Senior Lecturer of National Academy
of the State Border Guard Service of Ukraine
named after B. Khmelnytsky,
Khmelnytsky, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-5503-3318>

Гулеватий Денис Юрійович
кандидат військових наук
старший викладач
Національної академії Державної
прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького,
Хмельницький, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-1651-2241>

Denys Hulevatyj
Candidate of Military Sciences
Senior Instructor of National Academy
of the State Border Guard Service of Ukraine
named after B. Khmelnytsky,
Khmelnitsky, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-1651-2241>

РЕКОМЕНДАЦИИ ПО РАЗВИТИЮ СИЛ И СРЕДСТВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОГРАНИЧНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ ДЛЯ ДЕЙСТВИЙ В УСЛОВИЯХ ПРОВЕДЕНИЯ ОПЕРАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ СИЛ

О.Г. Трембовецкий, А.В. Братко, Д.Ю. Гулеватый

Эффективное развитие военной сферы Украины в будущем представляется возможным при условии интеграции всех военных формирований государства в объединенную конструкцию с последующим ее превращением в целостную систему. При этом особое внимание следует уделять созданию единых подсистем обеспечения ее жизнедеятельности. Изменчивость и неопределенность современной геополитической обстановки в глобальном и региональном масштабах выдвигает новые требования к обеспечению национальной безопасности Украины и адекватности ее военно-политической модели вызовам современности. Важным моментом в определении направления развития Государственной пограничной службы Украины является определение ее роли и места в системе национальных интересов Украины. В исследовании даны рекомендации по развитию сил и средств Государственной пограничной службы Украины для проведения мероприятий в условиях проведения операции Объединенных сил.

Ключевые слова: государственная граница, риск, вызов, угроза, национальная безопасность Украины, операция Объединенных сил.

RECOMMENDATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF THE CAPABILITIES OF THE STATE BORDER GUARD SERVICE OF UKRAINE TO OPERATE IN CONDITIONS OF ALLIED FORCE OPERATION

O. Trembovetskyi, A. Bratko, D. Hulevatyi

Effective development of the military sphere of Ukraine in future is possible considering integration of all military formations of the State in the unified construct and its further transformation into a coherent system. Thus, special attention should be given to the creation of common subsystem which would ensure its vital functions. The variability and uncertainty of the modern geopolitical environment on a global and regional scale puts forward new requirements for ensuring Ukraine's national security and the adequacy of its military-political model challenges. An important aspect in determining the direction of development of the State Border Guard Service of Ukraine is defining its role and place in the system of national interests of Ukraine. Unfortunately, there is a mismatch in the defence policy of the State to the security realities of Euro Asian region, as evidenced, in particular, by the present condition of one of the main instruments of the State Border Guard Service of Ukraine as a component of providing national security from external enemies. This situation takes place due to a number of factors that emerged in the process of the Ukrainian nation formation and the whole political system of the states which Ukraine borders on. An important aspect in determining the direction of the State Border Guard Service of Ukraine development is defining its role and place in the system of national interests of Ukraine. We are talking about the need for development of the State and its institutions not according to the demands of specific individuals (groups), but according to set goals and tasks, which arise out of a clearly articulated national interests. Therefore, the State Border Guard Service of Ukraine at the present stage of development requires fundamentally new approaches in solving existing problems and scientific and feasible strategies for further development and reforming into a real law enforcement body with special designation according to European standards. The study provides recommendations regarding development of capabilities of the State Border Guard Service of Ukraine to take measures in the conditions of Allied Force Operation.

Keywords: state border, risk, challenge, threat, national security of Ukraine, Allied Force Operation.